

Rękodzielnik wyrobów włókienniczych

Na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r.
w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego
oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego

www.ezawodowcy.pl

RĘKODZIELNIK WYROBÓW WŁÓKIENNICZYCH**731808****KWALIFIKACJA WYODRĘBNIONA W ZAWODZIE**

MOD.08. Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych

CELE KSZTAŁCENIA

Absolwent szkoły prowadzącej kształcenie w zawodzie rękodzielnik wyrobów włókienniczych powinien być przygotowany do wykonywania zadań zawodowych w zakresie kwalifikacji MOD.08. Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych:

- 1) przygotowywania surowców i półproduktów do wytwarzania rękodzielniczych wyrobów włókienniczych;
- 2) obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych do ręcznego wytwarzania wyrobów włókienniczych;
- 3) wytwarzania i wykończania rękodzielniczych wyrobów włókienniczych;
- 4) wykonywania prac związanych z konserwacją i renowacją włókienniczych wyrobów dekoracyjnych.

EFEKTY KSZTAŁCENIA I KRYTERIA WERYFIKACJI TYCH EFEKTÓW

Do wykonywania zadań zawodowych w zakresie kwalifikacji MOD.08. Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych niezbędne jest osiągnięcie niżej wymienionych efektów kształcenia:

MOD.08. Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych	
MOD.08.1. Bezpieczeństwo i higiena pracy	
Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
1) rozróżnia pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią	<ol style="list-style-type: none"> 1) posługuje się terminologią dotyczącą bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony środowiska 2) wymienia przepisy prawa dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony środowiska 3) określa warunki organizacji pracy zapewniające wymagany poziom ochrony zdrowia i życia przed zagrożeniami występującymi w środowisku pracy 4) określa działania zapobiegające wyrządzeniu szkód w środowisku 5) opisuje wymagania dotyczące ergonomii pracy 6) rozróżnia środki gaśnicze ze względu na zakres ich stosowania
2) rozróżnia zadania i uprawnienia instytucji oraz służb działających w zakresie ochrony pracy i ochrony środowiska	<ol style="list-style-type: none"> 1) wymienia instytucje i służby działające w zakresie ochrony pracy i ochrony środowiska 2) wymienia zadania i uprawnienia instytucji oraz służb działających w zakresie ochrony pracy i ochrony środowiska
3) rozróżnia prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy	<ol style="list-style-type: none"> 1) wymienia prawa i obowiązki pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy 2) wymienia prawa i obowiązki pracownika w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy 3) omawia konsekwencje nieprzestrzegania obowiązków pracownika i pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy
4) określa zagrożenia dla zdrowia i życia człowieka występujące w środowisku pracy oraz sposoby zapobiegania im	<ol style="list-style-type: none"> 1) wymienia czynniki szkodliwe w środowisku pracy 2) opisuje źródła i rodzaje zagrożeń występujących w środowisku pracy 3) opisuje wymagania ograniczające wpływ czynników szkodliwych i uciążliwych na organizm człowieka 4) opisuje sposoby zapobiegania zagrożeniom życia i zdrowia w miejscu pracy 5) wyjaśnia pojęcia: wypadek przy pracy, choroba zawodowa 6) wymienia objawy typowych chorób zawodowych

5) stosuje środki ochrony indywidualnej i zbiorowej podczas wykonywania zadań zawodowych	1) opisuje środki ochrony indywidualnej i zbiorowej stosowane podczas wykonywania zadań zawodowych 2) dobiera środki ochrony indywidualnej i zbiorowej do rodzaju wykonywanych prac
6) przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz stosuje przepisy prawa dotyczące ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska	1) opisuje bezpieczne i higieniczne warunki pracy na stanowisku pracy 2) identyfikuje znaki informacyjne dotyczące ochrony przeciwpożarowej 3) wskazuje zastosowanie gaśnic na podstawie znormalizowanych oznaczeń literowych 4) opisuje zasady zachowania podczas wykonywania zadań zawodowych z użyciem urządzeń podłączonych do sieci elektrycznej 5) opisuje zasady ochrony przeciwpożarowej 6) wyjaśnia zasady prowadzenia gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej oraz w zakresie ochrony powietrza 7) wyjaśnia zasady recyklingu zużytych materiałów pomocniczych
7) organizuje stanowisko pracy zgodnie z wymogami ergonomii oraz przepisami prawa dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska	1) stosuje zasady organizacji stanowisk pracy związanych z użytkowaniem urządzeń 2) opisuje wymagania ergonomiczne dla stanowiska pracy 3) określa działania zapobiegające powstawaniu pożaru lub innego zagrożenia na stanowisku pracy 4) korzysta z instrukcji obsługi urządzeń technicznych podczas wykonywania zadań zawodowych
8) udziela pierwszej pomocy w stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego	1) opisuje podstawowe symptomy wskazujące na stany nagłego zagrożenia zdrowotnego 2) ocenia sytuację poszkodowanego na podstawie analizy objawów obserwowanych u poszkodowanego 3) zabezpiecza siebie, poszkodowanego i miejsce wypadku 4) układa poszkodowanego w pozycji bezpiecznej 5) powiadamia odpowiednie służby 6) prezentuje udzielanie pierwszej pomocy w urazowych stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego, np. krwotok, zmiążdżenie, amputacja, złamanie, oparzenie 7) prezentuje udzielanie pierwszej pomocy w nieurazowych stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego, np. omdlenie, zawał, udar 8) wykonuje resuscytację krążeniowo-oddechową na fantomie zgodnie z wytycznymi Polskiej Rady Resuscytacji i Europejskiej Rady Resuscytacji

MOD.08.2. Podstawy wytwarzania wyrobów włókienniczych

Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
1) charakteryzuje właściwości fizykochemiczne włókien naturalnych i chemicznych (sztucznych i syntetycznych)	1) identyfikuje surowce włókiennicze ze względu na ich pochodzenie 2) określa właściwości surowców włókienniczych 3) rozpoznaje rodzaje włókien naturalnych, sztucznych i syntetycznych 4) stosuje metody badań właściwości fizykochemicznych włókien naturalnych i chemicznych 5) przeprowadza pomiary właściwości fizykochemicznych włókien naturalnych i chemicznych 6) określa zastosowanie włókien naturalnych i chemicznych

	<ul style="list-style-type: none"> 7) uzasadnia zastosowanie włókien naturalnych i chemicznych 8) opisuje właściwości fizykochemiczne włókien naturalnych i chemicznych 9) posługuje się metodami badań właściwości fizykochemicznych włókien naturalnych i chemicznych
2) charakteryzuje sposoby otrzymywania surowców, półproduktów i wyrobów włókienniczych	<ul style="list-style-type: none"> 1) opisuje sposoby otrzymywania włókien naturalnych i chemicznych 2) opisuje sposoby uszlachetniania włókien naturalnych 3) opisuje sposoby otrzymywania surowców, półproduktów i wyrobów włókienniczych w zależności od przeznaczenia
3) charakteryzuje parametry budowy wyrobów włókienniczych	<ul style="list-style-type: none"> 1) opisuje parametry budowy liniowych wyrobów włókienniczych 2) opisuje parametry budowy płaskich wyrobów włókienniczych
4) charakteryzuje procesy wytwarzania wyrobów włókienniczych	<ul style="list-style-type: none"> 1) opisuje przebieg procesu wytwarzania wyrobów liniowych w zależności od rodzaju surowca włókienniczego 2) opisuje przebieg procesu wytwarzania płaskich wyrobów włókienniczych w zależności od techniki wytwarzania
5) charakteryzuje odpady powstałe podczas wytwarzania wyrobów włókienniczych	<ul style="list-style-type: none"> 1) opisuje odpady powstałe podczas wytwarzania liniowych wyrobów włókienniczych 2) opisuje odpady powstałe podczas wytwarzania płaskich wyrobów włókienniczych 3) wskazuje sposoby zagospodarowania odpadów włókienniczych 4) określa metody wykorzystania odpadów włókienniczych
6) sporządza szkice i rysunki techniczne części maszyn i urządzeń włókienniczych	<ul style="list-style-type: none"> 1) wykonuje szkice części maszyn i urządzeń włókienniczych zgodnie z zasadami rysunku technicznego 2) omawia zasady sporządzania rysunku technicznego 3) wykonuje rysunki techniczne części maszyn i urządzeń włókienniczych 4) stosuje oznaczenia i symbole stosowane w rysunkach technicznych 5) wykonuje rysunki techniczne z zastosowaniem oznaczeń i symboli
7) rozróżnia maszyny i urządzenia włókiennicze do wytwarzania określonego wyrobu włókienniczego	<ul style="list-style-type: none"> 1) wskazuje maszyny i urządzenia do wytwarzania liniowych wyrobów włókienniczych w zależności od przerabianego surowca 2) wskazuje maszyny i urządzenia do wytwarzania płaskich wyrobów włókienniczych w zależności od techniki wytwarzania 3) wskazuje maszyny i urządzenia do wykończania wyrobów włókienniczych w zależności od przerabianego surowca
8) charakteryzuje części maszyn i urządzeń włókienniczych	<ul style="list-style-type: none"> 1) identyfikuje części maszyn i urządzeń włókienniczych do wytwarzania liniowych wyrobów włókienniczych 2) identyfikuje części maszyn i urządzeń włókienniczych do wytwarzania płaskich wyrobów włókienniczych
9) wykorzystuje programy komputerowe wspomagające wykonywanie zadań zawodowych	<ul style="list-style-type: none"> 1) wskazuje program komputerowy do wykonania zadań zawodowych 2) obsługuje programy komputerowe wspomagające wykonywanie wyrobów włókienniczych

10) posługuje się normami i stosuje procedurę oceny zgodności	<ol style="list-style-type: none"> 1) wymienia cele normalizacji krajowej 2) wyjaśnia czym jest norma i wymienia cechy normy 3) rozróżnia oznaczenie normy międzynarodowej, europejskiej i krajowej 4) korzysta ze źródeł informacji dotyczących norm i procedur oceny zgodności
MOD.08.3. Wykonywanie rękodzielniczych wyrobów tkanych i haftowanych	
Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
1) określa rodzaje nitok stosowanych w rękodzielniczych wyrobach tkanych i haftowanych	<ol style="list-style-type: none"> 1) wskazuje nitki stosowane w rękodzielniczych wyrobach tkanych ze względu na rodzaj surowca 2) wskazuje nitki stosowane w tkanych wyrobach rękodzielniczych ze względu na technikę wytwarzania 3) wskazuje nitki stosowane w haftowanych wyrobach rękodzielniczych ze względu na rodzaj surowca 4) wskazuje nitki stosowane w haftowanych wyrobach rękodzielniczych ze względu na technikę wytwarzania 5) określa parametry nitok stosowanych w haftowanych wyrobach rękodzielniczych
2) klasyfikuje rodzaje wyrobów rękodzielniczych tkanych i haftowanych	<ol style="list-style-type: none"> 1) określa rodzaje wyrobów rękodzielniczych tkanych ze względu na technikę wytwarzania 2) rozpoznaje rękodzielnicze wyroby tkane według przeznaczenia 3) rozróżnia rodzaje i techniki haftów 4) rozpoznaje rodzaje rękodzielniczych wyrobów haftowanych 5) rozróżnia rodzaje splotów tkackich zasadniczych i pochodnych
3) określa wpływ składu surowcowego na jakość wyrobów tkanych i haftowanych oraz ich przechowywanie	<ol style="list-style-type: none"> 1) określa właściwości surowców stosowanych do wyrobów rękodzielniczych tkanych i haftowanych 2) określa właściwości wyrobów tkanych i haftowanych wykonanych z różnych surowców 3) określa jakość wyrobów tkanych i haftowanych wykonanych z różnych surowców 4) wskazuje warunki przechowywania wyrobów tkanych i haftowanych wykonanych z różnych surowców
4) prezentuje właściwości użytkowe wyrobów rękodzielniczych tkanych i haftowanych	<ol style="list-style-type: none"> 1) omawia właściwości technologiczne i użytkowe wyrobów rękodzielniczych tkanych i haftowanych 2) uzasadnia wpływ parametrów budowy nitok na właściwości użytkowe wyrobów rękodzielniczych tkanych i haftowanych
5) określa parametry budowy wyrobów rękodzielniczych tkanych i haftowanych	<ol style="list-style-type: none"> 1) określa parametry budowy rękodzielniczych wyrobów tkanych i haftowanych 2) oblicza parametry budowy rękodzielniczych wyrobów tkanych i haftowanych
6) wykonuje rysunki splotów tkackich zasadniczych oraz splotów tkackich pochodnych od zasadniczych	<ol style="list-style-type: none"> 1) wykonuje rysunki schematyczne splotów tkackich zasadniczych i splotów tkackich pochodnych od zasadniczych 2) wykonuje rysunki dyspozycyjne splotów tkackich pochodnych od zasadniczych 3) stosuje uproszczenia w rysunkach splotów tkackich 4) wykonuje przekroje nitok w rysunkach dyspozycyjnych
7) sporządza projekty plastyczne wyrobów rękodzielniczych tkanych i haftowanych	<ol style="list-style-type: none"> 1) stosuje różne źródła inspiracji wzorniczej 2) rozróżnia rodzaje projektów plastycznych 3) wykonuje szkic projektu plastycznego wyrobu rękodzielniczego tkanego i haftowanego
8) dobiera surowce do wykonywania wyrobów rękodzielniczych tkanych i haftowanych	<ol style="list-style-type: none"> 1) określa surowce na watek do wykonania tkackiego wyrobu rękodzielniczego

	<ol style="list-style-type: none"> 2) określa surowce na osnovę do wykonania tkackiego wyrobu rękodzielniczego 3) określa surowce do wykonania wyrobu rękodzielniczego haftowanego 4) określa surowce pomocnicze do wykonania wyrobu rękodzielniczego haftowanego
9) dobiera techniki wykonywania rękodzielniczych wyrobów tkanych i haftowanych	<ol style="list-style-type: none"> 1) omawia techniki wykonywania rękodzielniczych wyrobów tkanych i haftowanych 2) wskazuje technikę wykonania rękodzielniczego wyrobu tkanego i haftowanego 3) porównuje właściwości wyrobów rękodzielniczych tkanych i haftowanych wykonanych różnymi technikami
10) przygotowuje krosno rękodzielnicze oraz artykuły pomocnicze do wytworzenia tkanych wyrobów rękodzielniczych	<ol style="list-style-type: none"> 1) dobiera osnovę i wątek do ręcznego i maszynowego wytworzenia tkanych wyrobów rękodzielniczych 2) rozpoznaje artykuły pomocnicze do wykonywania tkanych wyrobów rękodzielniczych 3) dobiera artykuły pomocnicze do wykonywania tkanych wyrobów rękodzielniczych 4) określa wpływ parametrów budowy nitek osnovy i wątku na jakość wyrobów rękodzielniczych 5) montuje elementy krosna do tkania ręcznego
11) dobiera narzędzia i artykuły pomocnicze do wykonania rękodzielniczego wyrobu haftowanego	<ol style="list-style-type: none"> 1) rozróżnia rodzaje narzędzi do wykonania rękodzielniczego wyrobu haftowanego 2) rozróżnia rodzaje artykułów pomocniczych do wykonania rękodzielniczego wyrobu haftowanego 3) stosuje narzędzia i artykuły pomocnicze do wykonania określonego rękodzielniczego wyrobu haftowanego
12) wykonuje i wykończa rękodzielnicze wyroby tkane i haftowane	<ol style="list-style-type: none"> 1) stosuje różne techniki do wykonania tkanego rękodzielniczego wyrobu zgodnie z założeniami projektu 2) stosuje różne techniki do wykonania haftowanego wyrobu rękodzielniczego zgodnie z założeniami projektu
13) ocenia jakość rękodzielniczych wyrobów tkanych i haftowanych	<ol style="list-style-type: none"> 1) określa rodzaj błędu w rękodzielniczym wyrobie tkanym 2) określa przyczyny powstania wad i błędów w rękodzielniczych wyrobach tkackich 3) ocenia błędy w rękodzielniczych wyrobach tkackich powstałe podczas tkania 4) wskazuje sposoby usuwania błędów w rękodzielniczych wyrobach tkackich 5) rozróżnia błędy rękodzielniczych wyrobów haftowanych 6) ocenia błędy w rękodzielniczych wyrobach haftowanych 7) wskazuje przyczyny powstania błędów rękodzielniczych wyrobów haftowanych 8) wskazuje sposoby usuwania błędów w rękodzielniczych wyrobach haftowanych 9) ocenia stopień zgodności wyrobu rękodzielniczego z projektem plastycznym
14) wykonuje prace związane z konserwacją narzędzi i urządzeń stosowanych do ręcznego wytwarzania rękodzielniczych wyrobów tkanych i haftowanych	<ol style="list-style-type: none"> 1) dobiera sposób konserwacji narzędzi i urządzeń stosowanych do ręcznego wytwarzania rękodzielniczych wyrobów tkanych i haftowanych 2) opracowuje harmonogram prac związanych z konserwacją narzędzi i urządzeń stosowanych do ręcznego wytwarzania rękodzielniczych wyrobów tkanych i haftowanych

	3) konserwuje narzędzia i urządzenia stosowane do ręcznego wytwarzania rękodzielniczych wyrobów tkanych i haftowanych
15) sporządza kalkulacje kosztów wytwarzania rękodzielniczych wyrobów tkanych i haftowanych	<ol style="list-style-type: none"> 1) oblicza zapotrzebowanie na surowce potrzebne do wykonania rękodzielniczego wyrobu tkanego i haftowanego 2) ustala czas wykonania rękodzielniczego wyrobu tkanego i haftowanego 3) oblicza zapotrzebowanie na surowce potrzebne do wykonania rękodzielniczego wyrobu tkanego i haftowanego 4) określa czas wykonania rękodzielniczego wyrobu tkanego i haftowanego
MOD.08.4. Wykonywanie rękodzielniczych wyrobów dzianych i koronkarskich	
Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
1) charakteryzuje rodzaje rękodzielniczych wyrobów dzianych i koronkarskich oraz ich przeznaczenie użytkowe	<ol style="list-style-type: none"> 1) wskazuje rękodzielnicze wyroby dziane i koronkarskie, uwzględniając technikę ich wytwarzania i przeznaczenie użytkowe 2) wskazuje zastosowanie rękodzielniczych wyrobów dzianych i koronkarskich 3) określa przeznaczenie użytkowe rękodzielniczych wyrobów dzianych i koronkarskich
2) oblicza parametry budowy dzianiny i wyrobu koronkarskiego	<ol style="list-style-type: none"> 1) określa parametry budowy dzianiny i wyrobu koronkarskiego 2) oblicza parametry budowy dzianiny i wyrobu koronkarskiego
3) charakteryzuje sploty dzianin i wyrobów koronkarskich	<ol style="list-style-type: none"> 1) opisuje sploty koronkarskie, uwzględniając ich przeznaczenie 2) rozróżnia rodzaje splotów dziewiarskich 3) rozróżnia rodzaje splotów koronkarskich 4) określa zastosowanie splotów dziewiarskich 5) określa zastosowanie splotów koronkarskich
4) wykonuje rysunki schematyczne podstawowych i pochodnych splotów dziewiarskich	<ol style="list-style-type: none"> 1) stosuje oznaczenia schematyczne na rysunkach podstawowych splotów dziewiarskich 2) stosuje oznaczenia schematyczne na rysunkach pochodnych splotów dziewiarskich 3) odwzorowuje na rysunku splot zastosowany w wyrobie włókienniczym
5) charakteryzuje projekty plastyczne rękodzielniczych wyrobów dzianych i koronkarskich	<ol style="list-style-type: none"> 1) wykonuje szkic projektu plastycznego rękodzielniczego wyrobu dzianego i koronkarskiego 2) dobiera rodzaj splotu dzianego i koronkarskiego zgodnie z założeniami projektu 3) dobiera kolorystykę projektując wyrób dziany i koronkarski 4) wykonuje projekt plastyczny rękodzielniczego wyrobu dzianego i koronkarskiego
6) dobiera techniki wykonywania dzianych i koronkarskich wyrobów rękodzielniczych	<ol style="list-style-type: none"> 1) wskazuje technikę wykonywania dzianych wyrobów rękodzielniczych w zależności od ich przeznaczenia 2) wskazuje technikę wykonywania koronkarskich wyrobów rękodzielniczych w zależności od ich przeznaczenia
7) rozróżnia maszyny, narzędzia oraz przybory do wykonywania wyrobów dzianych i koronkarskich	<ol style="list-style-type: none"> 1) dobiera maszyny, narzędzia i przybory do wykonywania dzianych wyrobów rękodzielniczych 2) dobiera maszyny, narzędzia i przybory do wykonywania koronkarskich wyrobów rękodzielniczych
8) przygotowuje wyroby liniowe do wytwarzania rękodzielniczych wyrobów dzianych i koronkarskich	<ol style="list-style-type: none"> 1) określa czynności przygotowujące liniowe wyroby włókiennicze do wytworzenia rękodzielniczego wyrobu dzianego i koronkarskiego

	2) przygotowuje wyroby liniowe do wytwarzania rękodzielniczych wyrobów dzianych i koronkarskiego
9) wykonuje rękodzielnicze wyroby dziane i koronkarskie	1) przygotowuje maszyny do wytwarzania określonego rękodzielniczego wyrobu dzianego i koronkarskiego 2) przygotowuje artykuły pomocnicze do wytwarzania określonego rękodzielniczego wyrobu dzianego i koronkarskiego 3) dobiera techniki wykończenia do rękodzielniczego wyrobu dzianego i koronkarskiego 4) prowadzi proces wykończenia rękodzielniczego wyrobu dzianego i koronkarskiego zgodnie z założonymi warunkami
10) ocenia jakość rękodzielniczych wyrobów dzianych i koronkarskich	1) rozróżnia błędy dzianych i koronkarskich wyrobów rękodzielniczych 2) określa przyczyny powstania wad i błędów dzianych i koronkarskich wyrobów rękodzielniczych 3) usuwa w dzianych i koronkarskich wyrobach rękodzielniczych błędy powstałe podczas wytwarzania 4) określa sposoby zapobiegania powstawaniu błędów w koronkarskich wyrobach rękodzielniczych
11) sporządza kalkulację kosztów wytwarzania dzianych i koronkarskich wyrobów rękodzielniczych	1) oblicza zapotrzebowanie na surowce potrzebne do wykonania dzianego i koronkarskiego wyrobu rękodzielniczego 2) ustala czas wykonania dzianego i koronkarskiego wyrobu rękodzielniczego 3) oblicza koszty robocizny dzianego i koronkarskiego wyrobu rękodzielniczego 4) oblicza koszty wytwarzania dzianego i koronkarskiego wyrobu rękodzielniczego
MOD.08.5. Wykonywanie konserwacji i renowacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	
Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
1) określa rodzaje uszkodzeń włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	1) rozróżnia rodzaje uszkodzeń włókienniczych wyrobów dekoracyjnych 2) określa przyczyny uszkodzeń włókienniczych wyrobów dekoracyjnych
2) charakteryzuje metody renowacji i konserwacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	1) określa metody renowacji i konserwacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych 2) dobiera metody renowacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych 3) dobiera metody konserwacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych
3) charakteryzuje czynności związane z naprawą, renowacją i konserwacją włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	1) dokonuje oceny rodzaju uszkodzeń włókienniczych wyrobów dekoracyjnych 2) określa zakres napraw, renowacji i konserwacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych 3) dobiera metodę naprawy, renowacji lub konserwacji do określonego włókienniczego wyrobu dekoracyjnego 4) opracowuje plan czynności związanych z naprawą, renowacją lub konserwacją określonego włókienniczego wyrobu dekoracyjnego
4) charakteryzuje maszyny, urządzenia i narzędzia stosowane do naprawy, renowacji i konserwacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	1) rozróżnia maszyny, urządzenia i narzędzia stosowane do naprawy, renowacji i konserwacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych 2) dobiera maszyny, urządzenia i narzędzia do naprawy, renowacji i konserwacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych

5) charakteryzuje materiały i środki do konserwacji oraz renowacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	<ol style="list-style-type: none"> 1) rozróżnia materiały i środki do konserwacji i renowacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych 2) dobiera materiały i środki do konserwacji i renowacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych
6) sporządza zapotrzebowanie na materiały podstawowe i pomocnicze do konserwacji oraz renowacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	<ol style="list-style-type: none"> 1) sporządza wykaz materiałów podstawowych i pomocniczych potrzebnych do konserwacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych 2) sporządza wykaz materiałów podstawowych i pomocniczych potrzebnych do renowacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych 3) oblicza zapotrzebowanie na materiały podstawowe w zależności od rodzaju usługi związanej z konserwacją włókienniczych wyrobów dekoracyjnych 4) oblicza zapotrzebowanie na materiały pomocnicze w zależności od rodzaju usługi związanej z renowacją włókienniczych wyrobów dekoracyjnych
7) sporządza kalkulacje kosztów związanych z konserwacją i renowacją włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	<ol style="list-style-type: none"> 1) ustala normę czasu wykonania konserwacji lub renowacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych 2) oblicza koszt robocizny za wykonanie konserwacji i renowacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych 3) oblicza koszt materiałów podstawowych i pomocniczych na wykonanie konserwacji i renowacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych 4) ustala cenę wykonanej konserwacji i renowacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych na podstawie sporządzonej kalkulacji kosztów
8) wykonuje konserwację i renowację włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	<ol style="list-style-type: none"> 1) dobiera metodę wykonania renowacji lub konserwacji określonego włókienniczego wyrobu dekoracyjnego 2) dobiera maszyny i urządzenia oraz materiały podstawowe i pomocnicze do wykonania renowacji lub konserwacji określonego wyrobu włókienniczego wyrobu dekoracyjnego
9) ocenia jakość wykonanych konserwacji i renowacji włókienniczego wyrobu dekoracyjnego	<ol style="list-style-type: none"> 1) rozpoznaje błędy wykonanej konserwacji i renowacji włókienniczego wyrobu dekoracyjnego 2) ocenia organoleptycznie jakość wykonanej konserwacji i renowacji włókienniczego wyrobu dekoracyjnego
10) optymalizuje warunki klimatyczne w pomieszczeniach, w których wykonuje się renowacje i konserwacje włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	<ol style="list-style-type: none"> 1) dobiera przyrządy do oceny warunków klimatycznych w pomieszczeniach, w których wykonuje się renowacje i konserwacje włókienniczych wyrobów dekoracyjnych 2) zapisuje wyniki pomiarów warunków klimatycznych w pomieszczeniach, w których wykonuje się renowacje i konserwacje włókienniczych wyrobów dekoracyjnych 3) reguluje przyrządy do oceny warunków klimatycznych 4) określa wartości parametrów klimatycznych dla pomieszczeń, w których wykonuje się renowacje i konserwacje włókienniczych wyrobów dekoracyjnych 5) stosuje przyrządy do wyznaczania warunków klimatycznych w pomieszczeniach, w których wykonuje się renowacje i konserwacje włókienniczych wyrobów dekoracyjnych
MOD.08.6. Język obcy zawodowy	
Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:

<p>1) posługuje się podstawowym zasobem środków językowych w języku obcym nowożytnym (ze szczególnym uwzględnieniem środków leksykalnych) umożliwiającym realizację czynności zawodowych w zakresie tematów związanych:</p> <ol style="list-style-type: none"> ze stanowiskiem pracy i jego wyposażeniem z głównymi technologiami stosowanymi w danym zawodzie z dokumentacją związaną z danym zawodem z usługami świadczonymi w danym zawodzie 	<p>1) rozpoznaje oraz stosuje środki językowe umożliwiające realizację czynności zawodowych w zakresie:</p> <ol style="list-style-type: none"> czynności wykonywanych na stanowisku pracy, w tym związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa i higieny pracy narzędzi, maszyn, urządzeń i materiałów koniecznych do realizacji czynności zawodowych procesów i procedur związanych z realizacją zadań zawodowych formularzy, specyfikacji oraz innych dokumentów związanych z wykonywaniem zadań zawodowych świadczonych usług, w tym obsługi klienta
<p>2) rozumie proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka obcego nowożytnego, a także proste wypowiedzi pisemne w języku obcym nowożytnym w zakresie umożliwiającym realizację zadań zawodowych:</p> <ol style="list-style-type: none"> rozumie proste wypowiedzi ustne dotyczące czynności zawodowych (np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, instrukcje lub filmy instruktażowe, prezentacje), artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka rozumie proste wypowiedzi pisemne dotyczące czynności zawodowych (np. napisy, broszury, instrukcje obsługi, przewodniki, dokumentację zawodową) 	<ol style="list-style-type: none"> określa główną myśl wypowiedzi lub tekstu lub fragmentu wypowiedzi lub tekstu znajduje w wypowiedzi lub tekście określone informacje rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu układa informacje w określonym porządku
<p>3) samodzielnie tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne w języku obcym nowożytnym w zakresie umożliwiającym realizację zadań zawodowych:</p> <ol style="list-style-type: none"> tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne dotyczące czynności zawodowych (np. polecenie, komunikat, instrukcję) tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne dotyczące czynności zawodowych (np. komunikat, e-mail, instrukcję, wiadomość, CV, list motywacyjny, dokument związany z wykonywanym zawodem – według wzoru) 	<ol style="list-style-type: none"> opisuje przedmioty, działania i zjawiska związane z czynnościami zawodowymi przedstawia sposób postępowania w różnych sytuacjach zawodowych (np. udziela odpowiedzi klientowi, wyjaśnia zasady) wyraża i uzasadnia swoje stanowisko, stosuje zasady konstruowania tekstów o różnym charakterze stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji
<p>4) uczestniczy w rozmowie w typowych sytuacjach związanych z realizacją zadań zawodowych – reaguje w języku obcym nowożytnym w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub w formie prostego tekstu:</p> <ol style="list-style-type: none"> reaguje ustnie (np. podczas rozmowy z innym pracownikiem, klientem, kontrahentem, w tym rozmowy telefonicznej) w typowych sytuacjach związanych z wykonywaniem czynności zawodowych 	<ol style="list-style-type: none"> rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia wyraża swoje opinie i uzasadnia je, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza z opiniami innych osób prowadzi proste negocjacje związane z czynnościami zawodowymi pyta o upodobania i intencje innych osób proponuje, zachęca klienta stosuje zwroty i formy grzecznościowe dostosowuje styl wypowiedzi do sytuacji

b) reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, formularz, e-mail, dokument związany z wykonywanym zawodem) w typowych sytuacjach związanych z wykonywaniem czynności zawodowych	
5) zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w języku obcym nowożytnym w typowych sytuacjach związanych z wykonywaniem czynności zawodowych	<ol style="list-style-type: none"> 1) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. w wykresach, symbolach, piktogramach, schematach) oraz audiowizualnych (np. w filmach instruktażowych) 2) przekazuje w języku polskim informacje sformułowane w języku obcym nowożytnym 3) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim lub tym języku obcym nowożytnym 4) przedstawia publicznie w języku obcym nowożytnym wcześniej opracowany materiał (np. prezentację)
6) wykorzystuje strategie służące doskonaleniu własnych umiejętności językowych oraz podnoszące świadomość językową: <ol style="list-style-type: none"> a) wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem obcym nowożytnym b) współdziała w grupie c) korzysta ze źródeł informacji w języku obcym nowożytnym d) stosuje strategie komunikacyjne i kompensacyjne 	<ol style="list-style-type: none"> 1) posługuje się słownikiem dwujęzycznym i jednojęzycznym 2) pracuje z tekstem w języku obcym nowożytnym, również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych 3) identyfikuje słowa kluczowe, internacjonalizmy 4) wykorzystuje kontekst (tam, gdzie to możliwe), aby w przybliżeniu określić znaczenie słowa 5) upraszcza (jeżeli to konieczne) wypowiedź, zastępuje nieznanne słowa innymi, wykorzystuje opis, środki niewerbalne
MOD.08.7. Kompetencje personalne i społeczne	
Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
1) przestrzega zasad kultury osobistej i etyki zawodowej	<ol style="list-style-type: none"> 1) stosuje zasady kultury osobistej i ogólnie przyjęte normy zachowania w środowisku pracy 2) przyjmuje odpowiedzialność za powierzone informacje zawodowe 3) respektuje zasady dotyczące przestrzegania tajemnicy związanej z wykonywanym zawodem i miejscem pracy 4) wyjaśnia, na czym polega zachowanie etyczne w wybranym zawodzie 5) wskazuje przykłady zachowań etycznych
2) planuje wykonanie zadania	<ol style="list-style-type: none"> 1) omawia czynności realizowane w ramach czasu pracy 2) określa czas realizacji zadań 3) realizuje działania w wyznaczonym czasie 4) monitoruje realizację zaplanowanych działań 5) dokonuje modyfikacji zaplanowanych działań 6) dokonuje samooceny wykonanej pracy
3) ponosi odpowiedzialność za podejmowane działania	<ol style="list-style-type: none"> 1) przewiduje skutki, w tym prawne, podejmowanych działań 2) wykazuje odpowiedzialność za wykonywaną pracę 3) ocenia podejmowane działania 4) przewiduje konsekwencje niewłaściwego wykonywania czynności zawodowych na stanowisku pracy, w tym posługiwania się niebezpiecznymi substancjami, oraz niewłaściwej eksploatacji maszyn i urządzeń na stanowisku pracy
4) wykazuje się kreatywnością i otwartością na zmiany	<ol style="list-style-type: none"> 1) podaje przykłady wpływu zmiany na różne sytuacje społeczne i gospodarcze 2) wskazuje przykłady wprowadzenia zmiany i ocenia skutki jej wprowadzenia

	3) proponuje sposoby rozwiązywania problemów związanych z wykonywaniem zadań zawodowych w nietypowych sytuacjach
5) stosuje techniki radzenia sobie ze stresem	1) rozpoznaje źródła stresu podczas wykonywania zadań zawodowych 2) wybiera techniki radzenia sobie ze stresem odpowiednio do sytuacji 3) wskazuje najczęstsze przyczyny sytuacji stresowych w pracy zawodowej 4) przedstawia różne formy zachowań asertywnych jako sposoby radzenia sobie ze stresem 5) rozróżnia techniki rozwiązywania konfliktów związanych z wykonywaniem zadań zawodowych 6) określa skutki stresu
6) doskonali umiejętności zawodowe	1) pozyskuje z różnych źródeł informacje zawodoznawcze dotyczące przemysłu 2) określa zakres umiejętności i kompetencji niezbędnych do wykonywania zawodu 3) analizuje własne kompetencje 4) wyznacza cele własnego rozwoju zawodowego 5) planuje drogę doskonalenia się w zawodzie 6) wskazuje możliwości podnoszenia kompetencji zawodowych, osobistych i społecznych
7) stosuje zasady komunikacji interpersonalnej	1) identyfikuje sygnały werbalne i niewerbalne 2) stosuje aktywne metody słuchania 3) prowadzi dyskusje 4) udziela informacji zwrotnej
8) stosuje metody i techniki rozwiązywania problemów	1) opisuje sposoby przeciwdziałania problemom w zespole realizującym zadania 2) opisuje techniki rozwiązywania problemów 3) wskazuje, na wybranych przykładach, metody i techniki rozwiązywania problemu
9) współpracuje w zespole	1) pracuje w zespole, ponosząc odpowiedzialność za wspólnie realizowane zadania 2) przestrzega podziału ról, zadań i odpowiedzialności w zespole 3) angażuje się w realizację wspólnych działań zespołu 4) modyfikuje sposób zachowania, uwzględniając stanowisko wypracowane wspólnie z innymi członkami zespołu

WARUNKI REALIZACJI KSZTAŁCENIA W ZAWODZIE RĘKODZIELNIK WYROBÓW WŁÓKIENNICZYCH

Szkoła prowadząca kształcenie w zawodzie zapewnia pomieszczenia dydaktyczne z wyposażeniem odpowiadającym technologii i technice stosowanej w zawodzie, aby zapewnić osiągnięcie wszystkich efektów kształcenia określonych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego oraz umożliwić przygotowanie absolwenta do wykonywania zadań zawodowych.

Wyposażenie szkoły niezbędne do realizacji kształcenia w kwalifikacji MOD.08. Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych

Pracownia włókiennicza wyposażona w:

- stanowisko komputerowe dla nauczyciela podłączone do sieci lokalnej, z dostępem do internetu, oprogramowaniem biurowym, urządzeniem wielofunkcyjnym i projektorem multimedialnym,
- stanowiska do badań materiałów i wyrobów odzieżowych (jedno stanowisko dla dwóch uczniów) wyposażone w wagę laboratoryjną, mikroskop z oprzyrządowaniem do identyfikacji włókien i lupę tkacką, pralkę laboratoryjną,
- zestawy próbek surowców włókienniczych, wyrobów włókienniczych, materiałów odzieżowych wykonanych różnymi technikami oraz zestawy dodatków krawieckich,

- modele maszyn i urządzeń stosowanych w przemyśle odzieżowym,
- katalogi maszyn i urządzeń stosowanych w przemyśle odzieżowym,
- katalogi ściegów i szwów maszynowych,
- normy obowiązujące w przemyśle odzieżowym, dokumentacje techniczno-technologiczne wyrobów odzieżowych oraz normy dotyczące klasyfikacji włókien,
- tablice z symbolami graficznymi węzłów technologicznych, tablice znaków informacyjnych dotyczących konserwacji odzieży,
- mikroskop do identyfikacji włókien, sprzęt laboratoryjny, odczynniki chemiczne do identyfikacji włókien, lupę tkacką i kalkulator,
- przyrządy, takie jak: zrywarka do przędzy i wyrobów, grubościomierz, urządzenie do badania równowagi skrętu przędzy, skrętomierz, termosuszarka, psychrometr, motowidło, przyrządy do aklimatyzacji próbek, eksykator, termometr do pomiaru temperatury powietrza, higrometr i sprawdzian pasmowy,
- katalogi surowców włókienniczych, półproduktów i wyrobów włókienniczych,
- instrukcje obsługi aparatury i urządzeń oraz instrukcje wykonywania badań, takich jak: parametry budowy wyrobów rękodzielniczych tkanych i haftowanych warunków klimatycznych w pomieszczeniu.

Pracownia technologii włókienniczych wyrobów dekoracyjnych wyposażona w:

- modele maszyn i urządzeń stosowanych do wytwarzania włókienniczych wyrobów dekoracyjnych,
- schematy kinematyczne i technologiczne maszyn, części i elementy robocze maszyn,
- katalogi surowców i wyrobów włókienniczych oraz środków pomocniczych,
- instrukcje obsługi maszyn i urządzeń, katalogi maszyn i urządzeń stosowanych do wytwarzania włókienniczych wyrobów dekoracyjnych,
- dokumenty techniczno-technologiczne.

Pracownia projektowania wyposażona w:

- stanowisko komputerowe dla nauczyciela połączone do sieci lokalnej, z dostępem do internetu, oprogramowaniem biurowym, oprogramowaniem graficznym wspomagającym projektowanie, urządzeniem wielofunkcyjnym i projektorem multimedialnym,
- stanowiska komputerowe dla uczniów (jedno stanowisko dla jednego ucznia) połączone do sieci lokalnej, z dostępem do internetu, oprogramowaniem biurowym, oprogramowaniem graficznym wspomagającym projektowanie,
- drukarki, skanery i plotery (jedno urządzenie dla czterech stanowisk komputerowych),
- stanowiska projektowania wyrobów dekoracyjnych (jedno stanowisko dla jednego ucznia) wyposażone w materiały i przybory rysunkowe,
- drukarkę kolorową umożliwiającą drukowanie w formacie A3,
- sztalugi, ruchome podium dla modeli, komplet obiektów modelowych do sporządzania rysunków z natury, plansze pisma technicznego, koło barw, rysunki techniczne płaskich wyrobów włókienniczych, rysunki schematyczne sylwetki kobiecej, męskiej i dziecięcej oraz sylwetki w ruchu, albumy współczesnych i dawnych włókienniczych wyrobów dekoracyjnych, takich jak: tkaniny artystyczne, dzianiny, koronki i hafty oraz albumy dzieł sztuki.

Warsztaty szkolne wyposażone w:

- stanowiska przygotowania surowców włókienniczych (jedno stanowisko dla dwóch uczniów) wyposażone w wannę do przygotowania surowców do farbowania, kotły do kąpeli barwiącej, mieszadła, wirówkę, pojemniki na barwniki, wagę laboratoryjną, wagę szalkową, zestaw naczyń laboratoryjnych oraz środki do bielenia i prania włókien,
- stanowiska wytwarzania tkanych wyrobów dekoracyjnych (jedno stanowisko dla dwóch uczniów) wyposażone w kołowrotek, snowarkę ręczną, cewiarkę ręczną, motowidła, nawijarki, krosna rękodzielnicze: poziome i pionowe, urządzenia i materiały, takie jak: ubijak, tarczówki tkackie, czótenka tkackie, rozpinki tkackie, przędze wełniane i bawełniane po obróbce ręcznej i mechanicznej, nici osnowowe lniane, sznurki, modele, takie jak: wzorniki splotów zasadniczych i pochodnych, wzornicę dla krosna ręcznego ,
- stanowiska wytwarzania dzianych wyrobów dekoracyjnych (jedno stanowisko dla dwóch uczniów) wyposażone w przewijarkę krzyżowo-stożkową, motowidła, nawijarki, szydełka o różnej numeracji, druty o różnej numeracji, szydełkarkę płaską, maszyny szwalnicze, takie jak: stębnówka płaska, stębnówka łańcuszkowa, owerlok, urządzenia i materiały, takie jak: igły do szycia ręcznego o różnej numeracji, nici do szycia ręcznego i maszynowego, lupa tkacka, taśma centymetrowa, waga szalkowa, przędza dziewiarska, dodatki krawieckie, plansze splotów dziewiarskich podstawowych i pochodnych,
- stanowiska wytwarzania haftów i koronek (jedno stanowisko dla dwóch uczniów) wyposażone w stolik koronkarski, wałek koronkarski, klocki koronkarskie, czótenka do koronek, krosno hafciarskie, igły do

- haftowania, tamborki, przekłuwacz, szydełko, ramki oraz kształtki do wytwarzania koronek, tekturę na wałek koronkarski, kalkę koronkarską, tkaniny pod haft oraz nici do wyrobu koronek,
- stanowiska wykończania wyrobów dekoracyjnych (jedno stanowisko dla sześciu uczniów) wyposażone w stół lub deskę do prasowania, żelazko elektryczno-parowe, zaparzaczkę, materiały i przybory krawieckie, materiały do wykonywania zdobień, zestawy wyrobów tkackich, dziewiarskich, haftów i koronek, stojaki do dzianin, pojemniki na wodę oraz składowane wyroby, dokumentacje techniczno-technologiczne, katalogi ściągów ręcznych, koronkowych i maszynowych, katalogi dodatków wykończeniowych, wózki transportowe, stojaki, pojemniki na wyroby włókiennicze, instrukcje obsługi maszyn oraz narzędzia do ich regulacji.

MINIMALNA LICZBA GODZIN KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO DLA KWALIFIKACJI WYODRĘBNIONEJ W ZAWODZIE¹⁾

MOD.08. Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych	
Nazwa jednostki efektów kształcenia	Liczba godzin
MOD.08.1. Bezpieczeństwo i higiena pracy	30
MOD.08.2. Podstawy wytwarzania wyrobów włókienniczych	150
MOD.08.3. Wykonywanie rękodzielniczych wyrobów tkanych i haftowanych	290
MOD.08.4. Wykonywanie rękodzielniczych wyrobów dzianych i koronkarskich	250
MOD.08.5. Wykonywanie konserwacji i renowacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	70
MOD.08.6. Język obcy zawodowy	30
Razem	820
MOD.08.7. Kompetencje personalne i społeczne ²⁾	

¹⁾ W szkole liczbę godzin kształcenia zawodowego należy dostosować do wymiaru godzin określonego w przepisach w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół, przewidzianego dla kształcenia zawodowego w danym typie szkoły, zachowując minimalną liczbę godzin wskazanych w tabeli dla efektów kształcenia właściwych dla kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie.

²⁾ Nauczyciele wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego powinni stwarzać uczniom warunki do nabywania kompetencji personalnych i społecznych.

MOŻLIWOŚCI PODNOSZENIA KWALIFIKACJI W ZAWODZIE

Absolwent szkoły prowadzącej kształcenie w zawodzie rękodzielnik wyrobów włókienniczych po potwierdzeniu kwalifikacji w zakresie kwalifikacji MOD.08. Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych może uzyskać dyplom zawodowy w zawodzie technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych po potwierdzeniu kwalifikacji MOD.13. Projektowanie i organizacja procesów wytwarzania włókienniczych wyrobów dekoracyjnych oraz uzyskaniu wykształcenia średniego lub średniego branżowego.